

Posudek vedoucího na bakalářskou práci Ingrid Špátové *Kultická hudba a zpět ve starém Egyptě*

Bakalářská práce Ingrid Špátové, v níž se její autorka zabývá staroegyptskou hudbou především v jejím zasazení do náboženství a kultu, je přehledně a logicky členěna, přičemž jednotlivé její části jsou řazeny tak, aby čtenáři umožnily postupovat od obecnějších problémů ke konkrétním otázkám spojeným s probíranou problematikou.

Kapitola 1 je tak věnována velmi stručnému přiblížení pojmu hudba a uvedení do pojetí hudby ve starém Egyptě, přičemž autorka dobře upozorňuje na četné problémy s tímto badatelským okruhem spojené. Jedná se především o absenci (nedochování nebo neexistenci?) notového zápisu, nejasnosti textových zmínek a ikonografických zobrazení. Mnoho teorií a hypotéz o egyptské hudbě se proto pohybuje v rovině „vědeckých spekulací“. Ve druhé kapitole se autorka práce zamýšlí nad možnou podobou staroegyptské hudby. V souvislosti s absencí notového zápisu autorka však správně usuzuje, že hudební teorie i podoba jednotlivých skladeb byla předávána ústně a jejich provádění probíhalo v podobě „variací na dané téma“, nikoli improvizací.

Další kapitoly jsou již zaměřeny na rituální užití hudby (ať už v běžném denním kultu bohů, o svátcích nebo při pohřebním obřadu a v zádušním kultu) a jejího vztahu k různým božstvům. V této souvislosti je nutné zmínit, že I. Špátová také hledá paralely v koptském křesťanství jako možném zdroji pozůstatků staroegyptské myšlenkové, kulturní, ale i hudební tradice. Mohla by však také poukázat na možné paralely a přežívání místních tradic v lidové arabské (muslimské) hudbě v Egyptě. Činí tak pouze v sepětí s hudbou pohřebního rituálu a s ním spojených nářků. Oddíly věnované spojitosti mezi některými bohy a hudbou, příp. hudebními nástroji jsou velmi stručné, ale svůj okrajově informativní účel zde splňují. Navíc autorka již v úvodu do své bakalářské práce správně upozorňuje na egyptské pojetí mocného slova a hlasu (*heka*) spojeného nejen s náboženstvím a magií, ale se samotnou podstatou stvořeného světa.

Kapitola 6 představuje zajímavý přehled podoby a vývoje doložených, rekonstruovaných i na základě textových a ikonografických pramenů předpokládaných hudebních nástrojů. Na ní přímo navazuje podobný exkurz věnovaný úkolům hudebníků, hudebním tělesům i starověkým „dirigentům“, především s ohledem na jejich funkci v kultu a postavení ve společnosti.

Vhledem ke skutečnosti, že se v českém prostředí příliš nesetkáváme s literaturou, ať už odbornou nebo populárně-naučnou zaměřenou na téma této bakalářské práce, vycházela autorka často z cizojazyčných zdrojů, přičemž ani jich není zdaleka tolik, aby bylo možné toto téma zpracovat zcela komplexně. To se bohužel negativně projevilo na některých místech práce, kde autorka přebírá nepřesné, zastaralé nebo neověřené názory a informace od jiných autorů a badatelů, nebo kde se sama dopouští nepřesností, zaviněných například špatným převedením termínů z původního jazyka do češtiny. Jedná se například o místní názvy a jména jako Saqqara (má být Sakkára), Faiyum (má být Fajjúm) a Sebechotep (má být Sebekhotep). Podobně *talatat* není typ chrámu, ale stavební materiál užitý při budování zmíněného svatostánku.

Některé nepřesnosti však vycházejí z faktu, že je obsahoval již jeden z hlavních informačních zdrojů, z nichž I. Špátová čerpala. Jedná se o studii *Music in the Age of the Pyramids* sepsanou R. P. Arroyem, která však bohužel opravdu představuje jeden z mála badatelských pramenů pro studenta jiného oboru než egyptologie, resp. pro studenta neovládajícího originální pramenné jazyky (klasickou nebo pozdní egyptštinu). Na vrub práce *Music in the Age of the Pyramids* spadají nesrovnalosti jako existence *Textů pyramid* již v Neferirkareově pyramidě, nebo zasazení počátku rituálů k uctívání bohů do doby soumraku (tehdy začínaly pouze některé obřady, např. tzv. *Stundenwachen*). Nemohu posoudit, zda názor, že plačky

zastupující při pohřbu bohyně Esetu a Nebthetu musely být panny, aby „mohly být nabídnuty jako oběť božstvu“, zastává autorka nebo je převzatý z nějakého zdroje. V každém případě je tento názor mylný. Plačky, které zastávaly v rámci ritu role zmíněných bohyní, musely být panny (nebo spíš ženy, které ještě nerodily!), aby jejich role byla naplněna, neboť v okamžiku, kdy bohyně plakaly nad mrtvým Usirem (jehož roli hraje zesnulý) ještě nerodily.

Jsem však přesvědčen, že přes uvedené nesrovnalosti a nejasnosti, se Ingrid Špátové podařilo zcela splnit základní cíl, který se ve své bakalářské práci vytyčila: uceleně a stručně přiblížit historii a smysl využití hudby a zpěvu v rituálním životě starých Egyptanů. Proto tuto práci rád doporučuji k obhajobě a hodnotím ji jako v ý b o r n o u.

V Praze 22.8. 2012

Jiří Janák